

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt.
Félévre 3 „
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Községeknek és néptanítóknak egész évre 4 frt.

Bérmentlen levelek csak ismert kezekből fogadtatnak el.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

A nyilt-térben minden garmond sor díjja 20 kr.

ZEMPLEN.

Hetilap, főtekintettel e megye szellemi és anyagi érdekeire.

Hirdetési díj:

Minden egyes szó után
100 szóig 2 kr.
Azonfelül 50 „ 1 1/2 „
„ 50 „ 1 „

Kiemelt, díszbetűk s körzettel ellátott hirdetésekért termérték szerint, minden centimeter után 3 kr. számítottatik.

Hirdetések a „Zemplén” nyomdájában vétetnek föl, s vidékről is oda intézendők.

A t. közönséghez.

A „ZEMPLEN”

jövő 1878. évvel kilenczedik évfolyamába lép. Azt mondják: hogy a házasságot hét tél és hét nyár próbálja meg; ha az egyesült felek ez idő alatt megtürték egymást, együttmaradásuk jövőre biztosítva van.

Mi is átküzködtük a végzetes hét évet kis számú bár, de kitartó előfizetőink pártolásával. E kis számú közönség támogatása egyrészt, másrészt folytonos áldozatkészségünk, mely a lapkiadás terhét sok önmegtágadással hordozá, nyújtják ma is az alapot, melyen megállnunk lehet s munkálkodnunk a célért s a célra azon uton, melynek irányát ezelőtt nyolcz évvel egész szabatosan jelöltök meg.

Ha valaki a „Zemplén” 8 évi folyamát ma átlapozza erőnk s buzgalomunk gyengesége mellett be fogja vallani; hogy megyénk közügyi és társadalmi életében azok átalakulására nézve többé-kevésbé tényezőül szerepeltünk s meggyőződésünk függetlenségét minden oldalra szerencsésen megőriztük.

Ezt ígérjük jövőre is. Akaraterőnk, buzgalomunk lankadni nem fog s ha megyénk szellemi erői az anyagilag támogatókkal az eddiginél nagyobb számban lesznek segélyünkre, bizonyára meg fog látszani a lap tartalmán is, melyet kibővíteni régi vágyunk; meg fog látszani az azt átlengő szellemen, az erélyesebb hangon, melylyel tárgyilagos bírálatainknál élni fogunk: hogy tiszteletet és tekintélyt szerezzünk a zempléni sajtónak, valahányszor az szükségét látandja szavát erélyesen latba vetni.

Az előfizetés jövőre is az eddigi marad.

Egész évre 6 frt.

Fél évre 3 „

Negyed évre 1 „ 50 kr.

Sátoralja-Ujhely, december 20. 1877.

Borúth Elemér,

felelős szerkesztő s kiadó.

Az előfizetéseket decemberhó végeig posta-utalványon kérjük beküldetni, hogy kellő számú példányokat nyomathassunk.

Néhány szó a gyorsírási tanfolyamról.

A közel mult napokban történt, hogy Dongó Gy. Géza okleveles gyorsíró tanár ur felhívást tett közzé egy gyorsírási tanfolyam létesítése tárgyában. Tette azt — meggyőződésünk szerint — csupán csak azért, hogy e korszerű eszme oltárán, hivatásánál fogva ő is áldozzék; tette azért, hogy ez eszmének minél több barátokat nyerjen meg.

Lehetetlen nem üdvözölni a t. tanár urat nemes törekvésében. Nem tagadhatja meg tőle az elis-

merést még az sem, ki minden olyannak, a mi a társadalmi haladást jelzi — sok tekintetben ellensége. Hogy a gyorsírási tanfolyam ma társadalmi műveltségnek egyik kiegészítő része: mutatja az, hogy az iskolákban is ma-holnap rendes tantárggyá válik, vagy talán már az is.

A felhívás, habár valami eklatáns eredményt nem mutatott is fel idáig, pusztában elhangzó szónak sem mondható.

Tudtunkkal, eddig 30 egyén jegyezte elő magát a gyorsírási tanfolyamra. Nem nagy szám, de kielégítő biztatás a — jövőre.

Az előleges értekezlet Dongó tanár ur elnöklése alatt folyó hó 16-án tartatott meg. — A t. tanár ur örömet fejezve ki a felett, hogy az ügynek már eddig több harcst volt szerencsés megnyerhetni, üdvözölte a jelenvolt tagokat s az összejövetel egyik céljához képest, azon kérelmet adta elő, hogy a kik az eszmének tisztelői, barátai: igyekezzenek azt mennél szélesebb körben terjeszteni s annak mennél több ügybuzgó barátokat szerezni. Ezután a helyiség, a tanórák mely időben való tartása, az apróbb felszerelések sat. jöttek szónyegre, mely tárgyak mindannyian megoldottak.

Igy tehát városunkban ez idő szerint a gyorsírási tanfolyamot immár — ha meg nem kezdtnek is — de kilátásba helyeztnek, — jövő évi január 3-án pedig tényleg megvalósultnak mondhatjuk. — Tájékozással megemlítjük, hogy órák hetenkint háromszor, és pedig kedden, csütörtökön és szombaton, estve hattól hétig fognak tartatni.

Őszintén felhívjuk városunk értelmiségét, különösen pedig az ifjuságot, hogy a szép eszmét igyekezzenek magáévá tenni!

Tanulni sohasem szegény, különösen nem — olyat tanulni: a minek igen könnyen vehetjük realis hasznát.

Ujhely történelmében okvetlenül megemlítésre méltó tény leend egykor, hogy benne 1878. évi január 3-tól gyorsírási tanfolyam indult meg. Hadd irhassa oda e felemlítést érdemlő tény mellé a jövő kor azt is, hogy: „nemes ügy buzgalommal, lelkesedéssel s kitartással.” Adja isten, hogy ugy, legyen.

Föl tehát! Mutassuk meg, hogy van fogékonyság szívünkben a műveltségre; mutassuk meg, hogy a mai kor „m u v e l t” epithetonját nem csak szánkkal hangoztatjuk, hanem azt tettel is be tudjuk igazolni.

Még egyszer: üdvözöljük az eszmét, üdvözöljük a t. tanár urat, s őszintén ohajtjuk, hogy a gyorsírási tanfolyam igen sok tanítványt számláljon!

FARKAS BERTALAN.

A zemplénmegyei népiskolák kimutatása 1877. évről a törzskönyv alapján

Van Zemplénmegyében 452 község, és 62 puszt. Népiskola van 366 községben és 2 pusztán; 86 községben és 60 pusztán nincs iskola. A 86 község közül 37 községből a gyermekek a szomszéd községekbe járnak iskolába, 49 község és 60 pusztáról a gyermekek iskolába nem járnak.

A 366 községben és 2 pusztán van jelenleg:

8 állami népiskola, 15 községi elemi iskola, 1 polgári községi iskola, (1 vinczellér és kertész képző állami iskola.) 143 rom kath, 162 gör. kath., 16 ágostai, 97 helvét hitv. evang., 3 rendezett izraelita, végre 3 engedélyezett magán jellegű növelde. Az összes népiskolai tanintézetek száma 449.

Osztályokra nézve: 16 népiskola csak egy osztályból áll, 158 iskola 2 osztályu, 60 népiskola 3 osztályu, 30 népiskola 5 osztályu, 101 népiskola 6 osztályu. Az összes osztályok száma 1577.

A lakosok száma 286072. Ezekből a tankötelesek száma következő: 6—12 éves 32369, 13—15 éves 13003, összesen 45372 tanköteles.

Ezekből az elemi népiskolába feljárt 13500 fiu, 12900 leány, összesen 26400 gyermek. A I. osztályba járt 10546 gyermek. A II. osztályba 7738, a III. osztályba 3431, a IV. osztályba 2267, az V. osztályba 1373, a VI. osztályba 1045. Összesen 26400 tanuló. Az ismétlő iskolába járt 3311 fiu 3149 leány, összesen 6460 ismétlő iskolás. A polgári iskola 2 osztályába 56 polgári tanuló.

Magánintézetekbe 2387 fiu, 1687 leány, együttesen 4074 magán tanuló.

A törvényszabta tankötelezettek közül a gymnaziumokba feljárt 216 tanuló.

6—15 évig az iskolába járók főösszege: 37175.

Iskolába nem járt 3893 fiu, 4304 leány, összesen 8197 gyermek nélkülözötte a tanítás jótékonyágát. (Ezek számára legalább 100 iskola állítandó fel.

Az iskolába nem járók közül siket néma 12, vak 8, együgyü hüle 10.

Vallásra nézve, az iskolába járók közül róm. kath. 12260, gör. kath. 12196, helv. hitv. ev, 6030, ágostai hitv. ev. 1152, mózes vallásu 5531. Összesen 37175.

Nyelvre nézve: 14484, gyermek anyanyelvre magyar, 2683 német, 10963 tót, 8945 orosz. Összesen 37175.

Télen nyáron iskolába feljárt 29858, csak télen járt iskolába 7317. Minden szükséges tankönyvvel s íróeszközzel el volt látva 20483 gyermek. 16692 gyermeknek nem volt meg a szükséges tankönyve és íróeszköze.

Azok közül, kik az iskolából végkép kibocsátatván, az elbocsátó vizsgán jól tudott irni olvasni 5696.

Azon felnöttek számára, kik az iskolából kibocsátattak 32 népolvasó egylet állítottatott fel.

A nyilvános népiskolákban működő tanítóközül 218 tanító okleveles, 200 tanító elvégezte ugyan a tanítóképezdei tanfolyamot, de oklevele még nincs, 71 tanító nem járt képezdebe. Rendes tanító volt 478. segédtanító 11. A tanítók száma 489.

Meghalt 8 tanító. Egész éven át üresedésben maradt 8 tanítói állomás.

Tannyelvre nézve, tisztán magyarul tanítottak 195 iskolában, tótul 112 iskolában, oroszul 142 iskolában. A tót és orosz iskolák közül 179-ben magyarul is tanítottak; de 75 iskolában csak szlávul tanultak, mert a tanítók magyarul nem tudnak.

A tanépületekből: 440 épület az iskola tu

lajdona, 60 iskola bérelt házban tartatik. Van 503 tanterem, 431 tanítói lak, 169 faiskola (283 községben S.-a.-Ujhelylyel együtt nincs faiskola), 14 kert, 73 testgyakorló tér, 503 fekete íróasztal, 436 fali olvasóasztal, 529 darab fali térkép, 285 földgömb, 230 természettudományi eszköz, 74 természettudományi eszköz, 32 könyvtár és csak 4 helyen testgyakorlati készletek.

Az iskolák évi jövedelme készpénzben 105731 frt. Termékekben pénz értékre véve 43247 frt. Az iskolák évi jövedelme összesen 148,978 frt.

Az iskolák e jövedelme származott:

1-ör. Ingatlan vagyomból, melynek értéke 47870 frt, jövedelme pedig 14289 frt.

2-ör. Az iskolák javára letett tőkepenzektől. A tőkepenz összege 29391 frt. Ennek a kamatja 2054 frt.

3-ör. Tandíjból bejött 27786 frt.

4-er. Az állam ez évben kifizetett 7652 frtot.

5-ör. A polgári községek fizettek 13180 frtot.

6-ör. A hitközségek (ide értve a kath. tanulmányi alapot és az orsz. iskolaalapot is) 70955 frtot.

7-ör. Egyéb forrású jövedelem (vadászat, kántorkorcsma, vásárvám, kihágás, mulasztás, ajándékozás, végrendeleti hagyomány, adakozás) tesz 13062 frtot. Az iskolák összes jövedelme tesz 148,978 frtot.

E jövedelemből a reudes tanítók fizetésére fordított 123,461 frt. A segédtanítók fizetésére 3105 frt. Fűtés, tisztogatás, javításokra 8255 frt. Társzerekre 757 frt. Szegény gyermekekre 989 frt. Egyebekre (tűz elleni biztosítás, tanítói nyugdíj, irodaszerek, könyvtár, kiszolgálás és építkezés), 12411 frt. Az összes kiadás 148,978 frt.

Kisdedóvoda van 3. Sárospatak, S.-a.-Ujhely és Tállya városokban.

Az iskolai takarékpénztárak: Az összes bevételek száma 120, 120 frttal.

A tornászati tanítására képesített 12 tanító. A házi iparnak 3 ágából, u. m. szalmafonás, kosárfűtés, gyékényvarrásra képesített 28 tanító.

A selyem hernyó tenyésztésben kitüntette magát a csertési tanító 95 kilogr. bugót termelt. S.-a.-Ujhely, 1877. decz. 1877. decz. 31. Zempléni kir. tanfelügyelősége.

CSASZIN JÓZSEF,
segéd tanfelügyelője.

Felhívás

a t. gazdaközönséghez.

Az orsz. m. Gazdasági Egyesület tagjaihoz intézet körlevélből értesült a t. gazdaközönség az egyesület azon határozatáról, hogy 1878-tól kezdve

TÁRCZA.

Smiles könyvéből.*

Ujkorai társadalmunknak egyik sarkbűne a nagyralátás, vagy egészen magyarán fejezve ki magunkat: a feszítés, mit urhatnáságnak szoktak nevezni. E bűn mai napság már átszivárgott nemcsak a pénzes, vagy vagyonos osztályra, de fölismérhetjük kétségbevonhatlan jeleit a közép- s munkásosztály tagjai között is.

Mindenki gazdag szeretné lenni, vagy ha ez nem lehet, legalább annak óhajtana látszani. Nem érik be a tisztességes munkálkodás gyümölcseivel; segítségül hívják a vállalkozást, játékot, fogadást, kockáztatást, szédelést és csalást, csak hogy gyorsan gazdagodjanak meg.

Mindenütt a feszítés kiáltó tanubizonyságai ötlenek szemünkbe, különösen ez jellegzi a fővárosi életet. Utcán, sétányokon sőt még a templomokban is ez ösmerhető föl. Az öltözködésben észlelhető fényűzés csakis egyik jelensége a feszítési kórnak. A társadalom minden rétegét minden ízében áthatotta már e mértely. Mindenki tovább

* Mutatványul a K. Tóth Kálmán által fordított „Takarékosság” című közelebb a Légrády testvérek kiadásában megjelent műből.

a „Gazdasági Lapok” mint az egyesület saját közlönye, minden egyesületi tagnak díj nélkül fognak megküldetni. Ezen áldozatkész határozat folytán a „Gazdasági Lapok” közel 30 évi fennállásuk óta, most válnak csak valóban az egyesület közlönyévé, miután így az egyesületi közlöny minden tag kezébe jutván, az egyesület és tagjai közötti kapocs, s ezzel a közös célra — t. i. a gazdasági haladás felé — való munkálkodás könyvebben leendő megvalósítható.

A „Gazdasági Lapok” egyszersmind a „Nemzetgazdasági egyesület” közlönyei is szolgálnak.

A „Gazdasági Lapok” szellemi része, s e lapnak a szakirodalom terén tekintélye, az egyesület említett intézkedése következtében csak nyerend, a mennyiben a lapra-előfizetők számán fölül, az egyesületi összes tagok tekintélyes száma gyarapítandja e lapok olvasóinak körét, s így kétségkívül azokat is, kik részint önálló cikkeikkel, részint gyakorlati tapasztalataikból merített közleményeikkel, s a gazdasági viszonyokról szóló tudósításokkal a lap tartalmát és változatosságát gazdagítandják.

A „Gazdasági Lapok” programja az eddigi marad, t. i. az, melyet közel 30 év óta e lapok homlokán olvashatni: „Hozzunk mezei gazdaságunkba helyes arányokat!” Ez leendő a „Gazdasági Lapok” jelszava ezentúl is, tehát irányja és feladata: hogy a gazdaságba hozandó helyes arányok szükségét a gazdaközönséggel éreztesse, s hogy ez értelemben a nálunk oly kivánatos gazdasági reformok egyik buzgó bajnoka legyen. E szempontból a „Gazdasági Lapok” küzdeni fognak azért, hogy a talajt kimerítő s a gazdasági üzletet folytonos szerencsejártékká süllyesztő gabona-tultermelés megszorítottán, annak helyét részben a jövedelmező kereskedelmi és iparnövények termelése, valamint az állattenyésztésnek a gazdasági ipartelepekkel okszerű egyesítése foglalja el fokozatosan. Küzdeni fognak azért, hogy gazdáink a jelenlegi mostoha pénzvizonyok közepette is, az okszerű és szükséges befektetésektől meg nem riadván, a kezelési költségekben minél többet meggazdálkodni igyekezzenek, s azok kevesbitését egyrészt célszerű gépek és eszközök alkalmazása s másrészt a termelés fokozása által eszközöljék.

A „Gazdasági Lapok”-nak eddigi régi munkatársai ujjakkal is szaporodván, ezek diszes névsora kezességet nyújt arra nézve, hogy a lap szellemi kiállításai körül alóli szerkesztők oly jelentékeny támogatásban részesülendnek, mely e lapokat e tekintetben az összes hazai szaklapok fölé helyezendik.

Azon számos szakegyén és ügybarát közül, kikről a lapok szellemi gyámlolását reményljük, közöljük egyelőre azokat, kik a lapot munkálataikkal gazdagítani a következő sorozatban már eddig is ígértek, u. m.:

gróf Szapáry Gyula, Korizmic László, Lónyai Gábor, Kenessey Kálmán, Kozma Ferencz, Tanárky Gyula, Peterdy Gábor, Érkövy Adolf, Perlaky Elek, Dapsy László, Czilchert Róbert és Béla, Perczki Máté, Benkő Dániel, Dávid Alajos, Galgóczy Károly, Gonda Béla, Havas József, Gyürky Antal, Meszéna János, Hajnos Gusztáv, Hajnik János, Kvassay Jenő, Kubinyi Lajos, Kodolányi Antal, Kriesch János, Tomssics István, Tormay Béla, Zlamál Vilmos, Rozdonyi Sándor, Pottyondy Béla, Mannlicher Róbert, Molnár István,

akar nyújtózkodni, mint a meddig takarója ér; innen van aztán az a számos kibeszélhetetlen bukás, csőd, mely gyakran tisztelt nevü egyéneket hűrczol a bünyenyítő törvényszék vádpadja elé, vagy taszit a megsemmisülés örvényébe.

De hiába, a látszatot minden áron meg kell menteni; a gazdaság csalárd fényével szeretnek pöffeszkedni! S ez az áltatás, ez a fitogtatás rendszerint a fitogtatót szedi rá legelébb. Csinos és szép lakás, gazdag asztal, rajta finom bor, az istállóban ruganyos hintók, telivér ló sok családnál már azért is kimaradhatlan, hogy a világot vakítsák, holott mindez óriási megerőltetésbe kerül, vagy pedig nem épen tisztességes uton-módon szereshető be. Így bukott el s bukik maiglan is sok oly család, mely ha nem engedi magát elcsábittatni az ujkor fényháza által, tisztességesen megélhet s másokkal is jót tehet.

A nép egy második osztálya visszariad ugyan a szándékos csalástól, de a feszítésről nem tud, nem akar lemondani, s már-már szintén a csalás örvényébe sodortatik. Rangjukon túl szeretnek terjeszkedni, mert azt hitetik el magukkal, hogy csak így őrizhetik meg tekintélyüket. Nem tudnak szakítani ezen veszedelmes elvvel: „nem nézhetem el, hogy szomszédom tulgyejen rajtam.” Azt, hogy bírják-e, nem veszik fontolóra; a tekintélyt — bármily áldozatba kerüljön is — fenn kell tartani. Ez által saját önbecsöket ássák alá, mert a tekintély s rang tényezője gyanánt ruhá-

Nagy Zoltán, Nyáry Gyula b., Barkassy Kálmán, Thalmayer Victor, Berzeviczy Egyed, Szentkirályi Ákos, Cserháty Sándor, Deininge Imre, Deutsch Lajos, Rottler József, Duka Marcell, Emich Gusztáv, Jurenák Sándor, Hensch Árpád, Girókuti Ferencz,

A „Gazdasági Lapok”-at lehetőleg változatos s a gazdaközönség számára minél élvezetesebbé óhajtván tenni, az önálló cikkeken kívüli apróbb közleményeket a teljesb átnézet végett rovatok alá sorozandjuk, mihez képest a „Gazdasági Lapok” beosztása a következő leendő:

A „Gazdasági Lapok” minden számban hozandnak 4—5 a napi kérdéshez vagy egyéb gazdasági tárgyakhoz szóló eredeti cikket, melyekben többek közt a gazdasági gépészet terén felmerülő minden újonság vagy javítás ismertette lesz. Tárczáinkban főképp a természettudományok vagy a gazdai életből merített tanulságos olvasmányt nyújtandunk. Fognak hozni minél gyakrabban gondosan készített ábrákat, melyek a gazdasági gépek, különböző állatfajták s az ujnövények vagy kertészeti újonságok ismertetésének kiegészítésére fognak szolgálni. A lapoknak továbbá állandó és pedig hivatalos rovatát fogják képezni az országos gazdasági egyesület és nemzetgazdasági egyesület közgyűléseinek, választmányi és szakuléseinek eseményei, hogy a tagok ez uton az egyesület működését folytonos világlatban tarthassák. Kiváló figyelmet fogunk továbbá fordítani arra, hogy a vidéki gazdasági egyesületek működésének minden mozzanata tudomásunkra hozatván, arról a lapokban is tüzetes említés tétessék, hogy így az országos gazdasági egyesület és a vidéki gazdasági egyesületek tevékenységéről olvasóink egymást kiegészítő teljes képet nyerjenek. Kisebb közleményeink a következő rovatok alá lesznek sorozva: gazdasági tanintézetek és tanügy, szakirodalom, a gazdákat érdeklő kormányi intézkedések, törvények és rendeletek a földmivelés terén, állategészségügy, lótenyésztés ügye, gazdasági statistika, birtokváltozások, pályázatok, vidéki tudósítások, üzleti hírek, kiállítások, versenyek és ülések határnapjai, méhészet, kertészet, szerkesztőséghez intézett levelek, napi újonságok, személyi hírek, — mely rovatok alatt minden számban változatos egyvelegben közlendjük olvasóinkkal mindazt, mi a földmivelést érdeklő nálunk és a külföldön felmerült.

A lap kiállítására papiros és nyomás tekintetében kiváló gondot fordítandunk, s azon leszünk, hogy a lapok jobbra eredeti rajzok után készült jeles ábrákkal jelenhessenek meg.

Hirdetési rovatunkban, minden a gazdaság körébe vágó tárgyakról hirdetéseket közlünk, megjegyezvén: hogy a gazdatiszti, erdész- vagy kertész-állomásokra hirdetett pályázatokat, valamint ilyenekre szóló ajánlatokat csupán a bélyegdíj megtérítése mellett díj nélkül közlendjük.

A „Gazdasági Lapok” másfél sűrűn nyomott iven, hetenkint egyszer, kedden, fognak megjelenni.

Előfizetési ár: fél évre 3 frt egész évre 6 frt. Az előfizetési pénzek legcélszerűbben postai utalvány útján a „Gazdasági Lapok” kiadó hivatalához (Budapest, Köztelek, üllői-út 12 sz.) küldendők. Budapest, 1877. decz. 10.

Morócz István, Máday Izidor,
szerkesztők.

jokat, a divat igényét, butorzatot s életmódot tekintik. Port hintenek a világ szemébe s ez legelőször is őket vakítja meg. Mindegy! csak hogy szegényekül ne látszassanak. A szegénységre, török-szakad, sűrű, áthatlan fátyolt kell borítani, mert máskülömben szemök égne ki a szegénytől. S hogy ezt kivihessék, a legszegényetesebb eszközöktől sem riadnak vissza. Jövedelmökételre elköltik, hitelre vásárolnak a kereskedésekben, mézár-székekben. A ház barátjait meg kell vendégnöki, még ha e mulatságot másnap vagy egy egész hétre is kellene koplalniok. S mikor aztán a kikerülhetlen szerencsétlenség lebuktatja őket lábaikról, azok a jó barátok elszélednek s szegénylik azt, ki talán épen ő miattok lett fülig adóssá.

A szegénység által okozott keserűséget el lehet kerülni, ha erkölcsi bátorsággal merészeljük kimondani „ne tovább, mert nem bírom ki.” Az olyan szelkakasbarátok nem sokat érnek, összes érdemök az, hogy megösmertettek bennünket az emberi lények emez igazán megvetendő fajtájával.

Az ilyen látogató ösmerősök sem társadalmi, sem üzleti boldogulásunkat nem mozdítja elő. Sikerünk főleg jellemünkötől s a jellem által kivívott közbecsültetésünkötől függ. S ha valaki ezek hijjával akarná a siker jutalmát kihorgászni, ugyancsak megjárja, mert az ingoványos talajon lába alásüpped s az adósság örvénye nyeli el.

Szigligetinek van egy igen sikerült szinműve: „Fenn az ernyő, nincsen kas.” Ebben az ujkor

lajdona, 60 iskola bérelt házban tartatik. Van 503 tanterem, 431 tanítói lak, 169 faiskola (283 községben S.-a.-Ujhelyvel együtt nincs faiskola), 14 kert, 73 testgyakorló tér, 503 fekete írófülszó, 436 fali olvasófülszó, 529 darab fali térkép, 285 földgömb, 230 természetrajzi eszköz, 74 természettani eszköz, 32 könyvtár és csak 4 helyen testgyakorlati készletek.

Az iskolák évi jövedelme készpénzben 105731 frt. Terményekben pénz értékre véve 43247 frt. Az iskolák évi jövedelme összesen 148,978 frt.

Az iskolák e jövedelme származott:

1-ör. Ingatlan vagyomból, melynek értéke 47870 frt, jövedelme pedig 14289 frt.

2-ör. Az iskolák javára letett tőkepénzekből. A tőkepénz összege 29391 frt. Ennek a kamatja 2054 frt.

3-ör. Tandíjból bejött 27786 frt.

4-er. Az állam ez évben kifizetett 7652 frtot.

5-ör. A polgári községek fizettek 13180 frtot.

6-ör. A hitközségek (ide értve a kath. tanulmányi alapot és az orsz. iskolaalapot is) 70955 frtot.

7-ör. Egyéb forrású jövedelem (vadászat, kántorkorecsma, vásárvám, kihágás, mulasztás, ajándékozás, végrendeleti hagyomány, adakozás) tesz 13062 frtot. Az iskolák összes jövedelme tesz 148,978 frtot.

E jövedelemből a rendes tanítók fizetésére fordítottat 123,461 frt. A segédtanítók fizetésére 3105 frt. Fűtés, tisztogatás, javításokra 8255 frt. Társzerekre 757 frt. Szegény gyermekekre 989 frt. Egyebekre (tűz elleni biztosítás, tanítói nyugdíj, irodaszerek, könyvtár, kiszolgálás és építkezés), 12411 frt. Az összes kiadás 148,978 frt.

Kisdedővoda van 3. Sárospatak, S.-a.-Ujhely és Tállya városokban.

Az iskolai takarékpénztárak: Az összes be-
tevék száma 120, 120 frttal.

A tornászati tanítására képesített 12 tanító. A házi iparnak 3 ágából, u. m. szalmafonás, kosárkötés, gyékényvarrásra képesített 28 tanító.

A selyem hernyó tenyésztésben kitüntette magát a cserteszi tanító 95 kilogr. bugót termelt. S.-a.-Ujhely, 1877. decz. 1877. decz. 31. Zempléni kir. tanfelügyelősége.

CSASZIN JÓZSEF,
segéd tanfelügyelője.

Felhívás

a t. gazdaközönséghez.

Az orsz. m. Gazdasági Egyesület tagjainhoz intézet körlevélből értesült a t. gazdaközönség az egyesület azon határozatáról, hogy 1878-tól kezdve

TÁRCZA.

Smiles könyvéből.*

Ujkorai társadalmunknak egyik sarkbűne a nagyralátás, vagy egészen magyarán fejezve ki magunkat: a feszítés, mit urhatnamságnak szoktak nevezni. E bűn mai napság már átszivárgott nemcsak a pénz, vagy vagyonos osztályra, de fölismernhetjük kétségbevonhatlan jeleit a közép- s munkásosztály tagjai között is.

Mindenki gazdag szeretné lenni, vagy ha ez nem lehet, legalább annak óhajtana látszani. Nem érik be a tisztességes munkálkodás gyümölcseivel; segítségül hívják a vállalkozást, játékot, fogadást, kockáztatást, szédelgést és csalást, csak hogy gyorsan gazdagodjanak meg.

Mindenütt a feszítés kiáltó tanubizonyosságai ötlenek szemünkbe, különösen ez jellegzi a fővárosi életet. Utcán, sétányokon sőt még a templomokban is ez ösmerhető föl. Az öltözködésben észlelhető fényűzés csakis egyik jelensége a feszítési kórnak. A társadalom minden rétegét minden ízében áthatotta már e mértely. Mindenki tovább

* Mutatványul a K. Tóth Kálmán által fordított „Takarékosság” című közelebb a Légrady testvérek kiadásában megjelent műből.

a „Gazdasági Lapok” mint az egyesület saját közlönye, minden egyesületi tagnak díj nélkül fognak megküldetni. Ezen áldozatkész határozat folytán a „Gazdasági Lapok” közel 30 évi fennállásuk óta, most valószínűleg csak valóban az egyesület közlönyévé, miután így az egyesületi közlöny minden tag kezéhez jutván, az egyesület és tagjai közötti kapocs, s ezzel a közös célra — t. i. a gazdasági haladás felé — való munkálkodás könnyebben leend megvalósítható.

A „Gazdasági Lapok” egyszersmind a „Nemzetgazdasági egyesület” közlönyéül is szolgálndnak.

A „Gazdasági Lapok” szellemi része, s e lapnak a szakirodalom terén tekintélye, az egyesület említett intézkedése következtében csak nyeregd, a mennyiben a lapra-előfizetők száma fölül, az egyesületi összes tagok tekintélyes száma gyarapítandja e lapok olvasóinak körét, s így kétségkívül azokat is, kik részint önálló cikkekkel, részint gyakorlati tapasztalataikból merített közleményeikkel, s a gazdasági viszonyokról szóló tudósításokkal a lap tartalmát és változatosságát gazdagítandják.

A „Gazdasági Lapok” programja az eddigi marad, t. i. az, melyet közel 30 év óta e lapok homlokán olvashatni: „Hozzunk mezei gazdaságunkba helyes arányokat!” Ez leendő a „Gazdasági Lapok” jelszava ezentul is, tehát iránya és feladata: hogy a gazdaságba hozandó helyes arányok szükségét a gazdaközönséggel éreztesse, s hogy ez értelemben a nálunk oly kívánatos gazdasági reformok egyik buzgó bajnoka legyen. E szempontból a „Gazdasági Lapok” küzdeni fognak azért, hogy a talajt kimerítő s a gazdasági üzletet folytonos szerencsejártékká súlyosztó gabona-tultermelés megszorítottván, annak helyét részben a jövedelmező kereskedelmi és iparnövények termelése, valamint az állattenyésztésnek a gazdasági ipartelepekkel okszerű egyesítése foglalja el fokozatosan. Küzdeni fognak azért, hogy gazdáink a jelenlegi mostoha pénzviszonyok közepette is, az okszerű és szükséges befektetésektől meg nem riadván, a kezelési költségekben minél többet meggazdálkodni igyekezzenek, s azok kevesbitését egyrészt célszerű gépek és eszközök alkalmazása s másrészt a termelés fokozása által eszközöljék.

A „Gazdasági Lapok”-nak eddigi régi munkatársai ujjakkal is szaporodván, ezek díszes névsora kezességet nyújt arra nézve, hogy a lap szellemi kiállítása körül alólirt szerkesztők oly jelentékeny támogatásban részesülendnek, mely e lapokat e tekintetben az összes hazai szaklapok fölé helyezendik.

Azon számos szakegyén és ügybarát közül, kikből a lapok szellemi gyámolítását reményljük, közöljük egyelőre azokat, kik a lapot munkálataikkal gazdagítani a következő sorozatban már eddig is ígérkeztek, u. m.:

gróf Szapáry Gyula, Korizmic László, Lónyai Gábor, Kenessey Kálmán, Kozma Ferencz, Tanárky Gyula, Peterdy Gábor, Érkövy Adolf, Perlaky Elek, Dapsy László, Czilchert Róbert és Béla, Bereczki Máté, Benkő Dániel, Dávid Alajos, Galgóczy Károly, Gonda Béla, Havas József, Gyürky Antal, Meszéna János, Hajnos Gusztáv, Hajnos János, Kvassay Jenő, Kubinyi Lajos, Kodolányi Antal, Kriesch János, Tomssics István, Tormay Béla, Zlamál Vilmos, Rozdonyi Sándor, Pottyondy Béla, Mannlicher Róbert, Molnár István,

akar nyújtózkodni, mint a meddig takarója ér; innen van aztán az a számos kibeszélhetetlen bukás, csőd, mely gyakran tisztelt nevű egyéneket hurczol a bünyenyítő törvényszék vádpadja elé, vagy taszít a megsemmisülés örvényébe.

De hiába, a látszatot minden áron meg kell menteni; a gazdaság család fényével szeretnek pöffeszkedni! S ez az áltatás, ez a fitogtatás rendszerint a fitogtatót szedi rá legelébb. Csinos és szép lakás, gazdag asztal, rajta finom bor, az istállóban ruganyos hintók, telivér ló sok családnál már azért is kimaradhatlan, hogy a világot vakítsák, holott mindez óriási megerőltetésbe kerül, vagy pedig nem épen tisztességes uton-módon szerezhető be. Így bukott el s bukik maiglan is sok oly család, mely ha nem engedi magát elcsábíttatni az ujkor fényháza által, tisztességesen megélhet s másokkal is jót tehet.

A nép egy második osztálya visszariad ugyan a szándékos csalástól, de a feszítésről nem tud, nem akar lemondani, s már-már szintén a család örvényébe sodortatik. Rangjukon túl szeretnek terjeszkedni, mert azt hitetik el magukkal, hogy csak így őrizhetik meg tekintélyüket. Nem tudnak szakítani ezen veszedelmes elvvel: „nem nézhetem el, hogy szomszédom tultegyen rajtam.” Azt, hogy bírják-e, nem veszik fontolóra; a tekintélyt — bármily áldozatba kerüljön is — fenn kell tartani. Ez által saját önbecsüket assák alá, mert a tekintély s rang tényezője gyanánt ruhá-

Nagy Zoltán, Nyáry Gyula b., Barkassy Kálmán, Thalmayer Victor, Berzeviczy Eged, Szentkirályi Ákos, Cserháty Sándor, Deininger Imre, Deutsch Lajos, Rottler József, Duka Marcell, Emich Gusztáv, Jurenák Sándor, Hensch Árpád, Girókuti Ferencz,

A „Gazdasági Lapok”-at lehetőleg változatos s a gazdaközönség számára minél élvezetesebbé óhajtván tenni, az önálló cikkek kivüli apróbb közleményeket a teljesebb átnézet végett rovatok alá sorozandjuk, mihez képest a „Gazdasági Lapok” beosztása a következő leendő:

A „Gazdasági Lapok” minden számban hozandnak 4—5 a napi kérdéshez vagy egyéb gazdasági tárgyakhoz szóló eredeti cikket, melyekben többek közt a gazdasági gépészet terén felmerülő minden újdonás vagy javítás ismertette lesz. Tárczáinkban főképp a természettudományok vagy a gazdai életből merített tanulságos olvasmányt nyújtandunk. Fognak hozni minél gyakrabban gondosan készített ábrákat, melyek a gazdasági gépek, különböző állatfajták s az ujnövények vagy kertészeti újdonások ismertetésének kiegészítésére fognak szolgálni. A lapoknak továbbá állandó és pedig hivatalos rovatát fogják képezni az országos gazdasági egyesület és nemzetgazdasági egyesület közgyűléseinek, választmányi és szakülésének eseményei, hogy a tagok ez uton az egyesület működését folytonos világlatban tarthassák. Kiváló figyelmet fogunk továbbá fordítani arra, hogy a vidéki gazdasági egyesületek működésének minden mozzanata tudomásunkra hozatván, arról a lapokban is tüzetes említés tétessék, hogy így az országos gazdasági egyesület és a vidéki gazdasági egyesületek tevékenységéről olvasóink egymást kiegészítő teljes képet nyerjenek. Kisebb közleményeink a következő rovatok alá lesznek sorozva: gazdasági tanintézetek és tanügy, szakirodalom, a gazdákat érdeklő kormányi intézkedések, törvények és rendeletek a földmivelés terén, állategészségügy, lötenyésztés ügye, gazdasági statistika, birtokváltozások, pályázatok, vidéki tudósítások, üzleti hírek, kiállítások, versenyek és ülések határnapjai, méhészet, kertészet, szerkesztőséghez intézett levelek, napi újdonások, személyi hírek, — mely rovatok alatt minden számban változatos egyvelegben közlendő olvasóinkkal mindazt, mi a földmivélést érdeklő nálunk és a külföldön felmerült.

A lap kiállítására papiros és nyomás tekintetében kiváló gondot fordítandunk, s azon leszünk, hogy a lapok jobbra eredeti rajzok után készült jeles ábrákkal jelenhessenek meg.

Hirdetési rovatunkban, minden a gazdaság körébe vágó tárgyakról hirdetéseket közlünk, megjegyezvén: hogy a gazdatiszti, erdész- vagy kertész-állomásokra hirdetett pályázatokat, valamint ilyenekre szóló ajánlatokat csupán a bélyegdíj megtérítése mellett díj nélkül közlendő.

A „Gazdasági Lapok” másfél sűrűn nyomott iven, hetenkint egyszer, kedden, fognak megjelenni.

Előfizetési ár: fél évre 3 frt egész évre 6 frt. Az előfizetési pénzek legcélszerűbben postai utalvány útján a „Gazdasági Lapok” kiadó hivatalához (Budapest, Köztelek, üllői-út 12 sz.) küldendő. Budapest, 1877. decz. 10.

Morócz István, Máday Izidor,
szerkesztők.

jokat, a divat igényét, butorzatot s életmódot tekintik. Port hintenek a világ szemébe s ez legelőször is őket vakítja meg. Mindegy! csakhogy szegényekül ne látszassanak. A szegénységre, török-szakad, sűrű, áthatlan fátyolt kell borítani, mert máskülömben szemök égne ki a szegénytől. S hogy ezt kivihelessék, a legszegényetesebb eszközöktől sem riadnak vissza. Jövedelmöketelőre elköltik, hitelre vásárolnak a kereskedésekben, mézár-székekben. A házi barátjait meg kell vendégelniök, még ha e mulatságot másnap vagy egy egész hétre is kellene koplalniök. S mikor aztán a kikerülhetlen szerencsétlenség lebuktatja őket lábaikról, azok a jó barátok elszélednek s szegénylik azt, ki talán épen ő miattok lett fülig adóssá.

A szegénység által okozott keserüséget el lehet kerülni, ha erkölcsi bátorsággal merészljük kimondani „ne tovább, mert nem birom ki.” Az olyan szelkakasbarátok nem sokat érnek, összes érdemök az, hogy megösmertettek bennünk az emberi lények emez igazán megvetendő fajtájával.

Az ilyen látogató ösmerősök sem társadalmi, se m üzleti boldogulásunkat nem mozdítja elő. Sikerünk főleg jellemünkötől s a jellem által kivívott közbecsültetésünkötől függ. S ha valaki ezek híjjával akarná a siker jutalmát kihorgászni, ugyancsak megjárja, mert az ingoványos talajon lába alásüpped s az adósság örvénye nyeli el.

Szigligetinek van egy igen sikerült szinműve: „Fenn az ernyő, nincsen kas.” Ebben az ujkor

HÉTRŐL-HÉTRE.

(Hír és vegyes rovat.)

Lapunk mai száma ez évben utolsó lévén, a közönségnek eddigi támogatásáért köszönetet mondunk s kívánunk mindenkinek boldog újévet!

A s.-a.-ujhelyi dalárda által f. évi decz. 19-én megtartott hangverseny összes bevétele 145 frt 95 kr., kiadások 57 frt 94 kr. Marad tiszta jövedelem 88 frt 01 kr. — A hangverseny jövedelméhez felüljuttatásukkal járulni szivesek voltak: Fesztóry Tamás 3 frt, N. N. 2 frt, Sulyovszky 1 frt, 40 kr., Gyalóky Ferencz 1 frt, N. N. 1 frt, Bogyay Zsigmond 60 kr., Puza Sándor 60 kr., Bodnár Zoltán 60 kr., Dózsa Endre 60 kr., Sztanko László 60 kr., Csont Lajos 60 kr., Polányi Géza 40 kr., Ulrich Vilmos 40 kr., Weigl József 40 kr., Horváth Zsigmond 40 kr., Nyomárkay József 40 kr., Császár Pál 40 kr., Geőcze Bertalan 40 kr., Markovics Miklós 40 kr., Képes Gyula 40 kr., Malonyay Gyula 40 kr., Csiszár Gábor 40 kr., N. N. 40 kr., Fejes István 40 kr., Matolay Etele 40 kr., ifj. Bettelheim József 40 kr., Egry Elek 40 kr., Nemthy Ödön 40 kr., Cseley Gyula 40 kr., Ambrózy István 40 kr., Krasznopolszky Ferencz 40 kr., N. N. 20 kr., N. N. 20 kr., Sipos Imre 20 kr., Izsépy István 20 kr., Zboray László 20 kr., Képes Andor 20 kr., N. N. 20 kr., N. N. 20 kr., Szép Gedeon 20 kr., N. N. 10 kr., N. N. 10 kr., N. N. 10 kr., N. N. 10 kr., N. N. 10 kr., Mezey N. 10 kr. A kiknek, nemkülönben az összes résztvevő közönségnek, ugyszintén a hangverseny sikerét közreműködésökkel elősegítő lelkes egyéneknek a jótékony cél érdekében, s illetve a dalárda iránt tanúsított meleg pártfogásukért — van szerencsénk az egylet nevében ezennel hálás köszönetünket nyilvánítani. Kelt S.-a.-Ujhely 1877. december 24. Mikóvsky Bertalan egyleti alelnök Pataky Miklós egyleti jegyző.

Színház. Nem könnyű dolog két részre „igazat adni.“ — A kecske és a káposzta-féle közmondásnak eleget tenni: bizony-bizony nem tréfa. Meglehetősen szervezett színtársulatunkkal egy kényes közönség áll szemben, egy olyan közönség, amely a közel multban ugyan „elkapott.“ Hogy volt-e joga az elkapásra, azt nem igen állíthatjuk. Mert ha vissza pillantunk a közlebi időben köztünk időzött színtársulatok egynemelyikére, azon tapasztalatra jutunk, hogy sokat igénylő s meglehetősen inyenck közönségünk nem volt képes, vagy legalább nem birt elég pártolási szellemmel azokat feltartani. Szeretjük itt a — jót, de nem szeretjük, vagy nem akarjuk viszonzni. Egy ilyen nem mindennapi közönséggel áll szemközt egy nem egészen kifogástalan, de mind a mellett a méltánylásra igényt tartható társulat. — Azt nem tagadhatjuk, hogy közönségünk intelligenciája bir műzléssel s hogy a jelen színtársulat ezt, minden tekintetben nem lesz képes kielégíteni, azt az eddigi pár előadásból volt alkalmunk belátni; — de viszont, ha tekintetbe vesszük, hogy mai napság mily hálátlanok vgyunk a magyar Thalia iránt, még akkor is, a midőn a hálátlanságra legkisebb ok sincs szolgáltatva: kénytelenek vagyunk elismerni, hogy Ujhely a mostani színtársulatnál aligha arrogálhat magának erősebben szervezettet. Az eddigi előadások, habár nem állottak is azon a niveau, hogy a műzlést teljesen kielégítették volna: el kell ismerni azok mindenikében a jóakaratu igyekezet nyilvánulását s nem lehet tőlök megvonni bi-

eljárása, szokása s elvakultsága teljesen az életből merítve élethűen van visszatükrözve. Ezt a szindarbot az életben igen sokszor játszá el. Ez a kérdés: „ugyan mit mondana világ?“ sok nemes hajlamot fojtott már el, sok önbecsérzetből eredhető tettet semmisített meg. Ugy látszik mintha az önálló egyéniségek ellen valami láthatlan összeesküvés forraltatnék. Az önbizalmat, csak azért, hogy egyöntetűek lehessünk, kezdjük levetkőzni; mindenki más szemével akar látni, más fejével szeretne gondolkodni. Vakon hódolunk meg a szokások s külsőségek bálványozobrai előtt; mindig csak hátrafelé nézünk, egyenesen s fölfelé tekinteni nincs bátorságunk. Értelmetlenség s gyávaság ver le tart vissza, nem merünk önmagunkra támaszkodni önállóan gondolkozni s cselekedni. Szokások s elfogadott illemszabályok tehetetlen rabjává lettünk. A független gondolkodás s tevékenység üde létköre talán most már meg is ártana. Jobb hajlamainkra nincs kedvünk építeni, hogy aztán e várban védhetnők meg szellemi szabadságunkat. Nyögve hordozzuk mások terhét, a magunkétól pedig visszariadunk.

Magánügyeinkben is ez a metely rágódik. Ugy élünk, amint azt osztályunk társköre elénk szabja, következőleg ránk parancsolja. Az elfogadott szokásokat babonás kegyelettel bálványozzuk. Ugy eszünk iszunk, ruházkodunk, a mint a „Fenn az ernyő“ törvénye követeli. S míg e törvény követeléseit hiven s vakon teljesítjük, a társadalmi

zonyos kerekdedséget. — Teljesen bevezett tehetségekkel nem találkoztunk, de egyike-másikától a művészi hivatást meg nem tagadhatjuk. A közelebb előadott ismeretes „Bozssy-i, boszorkány“ s az eddig nálunk még elő nem adott „Arany chignon“ élvezhetőleg voltak elő állítva. Az „Arany chignon“-t kétségtelenül a vonzobb operette-ek közé számítják azok, kik az operetteknek kedvelői. Bombasztikus részletei nincsenek; de annál több benne a kellem s megnyerő simaság. Vasárnap: Cserebogár. Margitay új népsziműve. Mint újdonság megérdemli a megtekintést; hanem körül-belől elég belőle egy adag. Kidomborodott alakjai nincsenek, sőt egy pár sikerültebb alakja is halvány reminiseentiájaként tűnik fel a „Falu rossza“ népsziműnek. Tér szűke miatt ez alkalommal a tagokról csak általánosságban emlékezünk meg. — Jobb tagokként mutatták be magokat: Peterdyné, Veresné, Ács Irma, Rózsáné, Várhalmi Anna; — a férfiak közül: Veres, Püspöki, Peterdy, Nagy, Csobánczi s mint népszimű énekes: Várady J. A részletesebb bírálatot jövőre fentartva, most csak azon kéréssel járulunk közönségünkhöz, hogy levetkőzve a művészet iránti közönyt, viseltessék több jó akarattal a magyar Thalia iránt.

Felhívás. Az utolsó évtizedben Európa összes művelt országaiban elterjedt házi ipar eszméje legközelebb hazánkban is buzgó apostolokra akadván, a véghanyatlanságnak indult házi iparunk újabb fejlesztése tekintetéből alakult országos egyesület „zempléni csoport“-jának kezdeményezése, ugyanennek s Homonna város közönségének áldozatkészsége folytán s Jágócsi Péterffy József miniszteri biztos ő nsga közbenjárása mellett Homonna városában egy művészeti iskola f. é. november második felében tényleg megnyitott, az ünnepélyes megnyitás azonban jövő 1878-ik évi februárhó 9-ére halasztatott. Homonna város értelmisége azon ünnepélyt fényesebbé s a közönségre nézve érdekesebbé tenni ohajtán, mai nap megtartott értekezlete alkalmával egy sorsolással összekötött táncmulatságnak ugyanaz nap leendő rendezését határozta el oly képen, hogy ezen táncmulatság tiszta jövedelmének fele része a homonnai művészeti iskola, — másik fele részé pedig a homonnai járási kórházi alap javára fordítandó lesz. Tisztelettel kérjük fel ennél fogva a mélyen tisztelt közönséget, miszerint az említett két rendbeli nemes cél előmozdítása tekintetéből, jelzett táncmulatságot személyes jelenlétével megtisztelni s a sorsolást kegyes adományaival elősegíteni kegyeskedjék; megjegyeztetvén, hogy a szóban lévő táncmulatság tárgyában külön meghívások szétküldetni nem fognak. Az ünnepélyes megnyitás programja következő: I. Az ünnepély kezdetét veendő jövő 1878. évi februárhó 9-én, d. e. 10 órakor a homonnai polgári iskola rajztermében, következő sorrendben: a) Himnus: előadja a homonnai férfi dalárda. b) A homonnai polgári iskola iskolaszéki elnökének megnyitó beszéde. c) Jágócsi Péterffy József miniszteri biztos értekezése a női házi ipar tárgyában. d) Szózat: előadják a homonnai polgári iskola növendékei. II. Társas közebéd Homonnaváros tanácstermében. Kezdeté d. u. 1 órakor. III. Sorsolással összekötött táncmulatság a „Dudás“ című nagyvendéglő táncstermében. Kezdeté esteli 9 órakor. Belépti díj személyenként 2 frt. Megjegyeztetvén, miszerint a vidéki vendégek kényelmes elszállásolásáról gondoskodva leendő, azon vendégek azonban, kik a társas ebédben részt venni ohajtának, ugy azok, kiknek szállásra lesz szükségük felkéretnek; hogy e részbeni szándékukat jövő 1878.

nézet szerint tekintélyünkön csorba nem is esik. Igy rohannak aztán sokan fényes nappal, nyílt szemekkel és mégis vakon a nyomor széléhez, mert félnek a „világ“-gal szakítani; szégyenlik a nyílt őszinteséget, nem birnak elnézni a rettegett lenézést vagy kisebbítő híreket. Készebbek magukat a látszatért nagyobb veszélybe dönteni. Balgaság, hiúság, szerencsétlenség áldozatai lesznek, kiken könnyű szerrel diadalmaskodik a bün.

Helyesen mondá egy szellemdus író: „minden erkölcstelenség gyökere onnan ered, hogy az emberek egy része másnak akar látszani, mint a minő valóban, s olyannal szeret dicsekedni, ami voltaképp nincs birtokában.“ E meghatározás szóról szóra szabatos, ezer meg ezer tapasztalat igazolta már.

Korunk egyik legnagyobb társadalmi baja a külső látszathoz való vak ragaszkodás. Különösen a közép s felső osztály igyekszik azt érni el, hogy a világ többnek tartsa, mint ami voltaképpen. Feltékenyen őrzik a külmázat, oly életet folytatnak, hogy a jóhiszeműeket e külmáz által csakugyan lépre vezethetik Nálók a hagyományos „tekintélyesség“ játsza a főszerepet. A szó nemes értelmében vett tekintélyesség nagyon is kívánatos előny. A helyes alapon nyugvó tekintélyességre férfunak s nőnek egyaránt kell törekedniök, s ezt elérni jogosítvák is. De a mai tekintélyesség csak is külső cifraságok elmálló rongyaiból fér-

ik évi februárhó 1-ig a rendező bizottságnál szemelyesen vagy levél által bejelenteni sziveskedjenek.

A b.-szerdahelyi gőzmalom gépésze több gépész társaival együtt a farsang folyamán táncvizgalmat rendezend a török sebesültek javára. B.-Szerdahelyen. A meghívások közelebb küldetnek szét.

„Hunyadi-album“ című vállalatunk a nagy közönség részéről a jelen viszonyokhoz képest csaknem példátlan pártfogásban részesült. Eddig közel 800 előfizető jelentkezett, ugy hogy nem csak a vállalat, de tiszta jövedelem is biztosítva van a hunyadmegyei eloláhosodott magyarok javára. Mindamellett többek felszólítására az előfizetési határidőt jövő év január végeig a czél érdekében meghosszabítottuk. Midőn e helyütt is a közönségnek s lelkes gyűjtőinknek az ügy nevében köszönetünket nyilvánítjuk, felkérjük mindazokat, kik gyűjtőiket ohajtának, sziveskedjenek e végett alóirt szerkesztőkhöz fordulni. Az előfizetési pénz — egy példány ára 2 frt — az Athenaeum kiadó hivatalába küldendők. Budapest, decz. 22. 1877. Szathmáry György és György Aladár a „Hunyadi-album“ szerkesztői.

Csarnok.

Őskeletalü temetési hagyományok.

(Művelődéstörténelmi tanulmány.)

Dongó Gy. Géza, tanártól.

II.

Az ős-népek temetkezési hagyományainak tüzetes ismertetését megkezdem őseink idevonzatkozó szokásainak bemutatásával, mely szokásokban leginkább az őscythia cerimóniák jellemzetes vonásai tükröződnek, párosulva a finn, tatár, török stb. keleti népcsoportok szokásainak jellemző tünetényeivel.

Minden már előtt azonban azt kívánom itt megjegyezni, hogy a különböző népek temetkezési hagyományában a legrégibb idők óta két szokást tartott fenn a gyakorlat; u. m. az elégetést, s a földbetakarítást, vagy inhumációt. Ez a két szokás némely népeknél egymástól határozottan különválva, más csoportoknál megvegyesen fordul elő a gyakorlatban, oly formán, hogy a tehetősb osztályok a költségesebb elégetést, a szegényebek pedig a szerényebb igényű inhumáció módjához folyamodnak. Igy pl. Homér idejében már elégették a holt testeket. Patrokluszt Achilles elégetteté (Ilias. XXIII.); a görög telepeknél sem volt ismeretlen a szokás Itáliában. Plutarch írja Numáról (c. VI. in Numa) hogy végrendeletileg megtiltá testének el nem égetését, de azért az inhumáció is egyidejűleg divatos volt Rómában. a szegényeknél s ezek gyermekeinél (Plin. I. VII. 16.) Mózes idejében földbe ásták el a halottakat; a keresztények is tőlük vették át az inhumációt. Egyiptben a mumiazás idejében is inhumáltattak a szegények, s az érdemtelen királyok. A tömeges eltégetés esete csak véres háborúk s dögmirigy alkalmával fordult elő.

[1] Figyelomre méltó, hogy pl. a celták a test rothadás s a lélek tulvilági rosz állapota jelenek vatték. E végtelen rothadás megakadályozásul hozkatták tehát divatba a holtak megégetését, vagy padig a holttestnek egyéb módon való épen tartását.

[2] Garizet, Mémoire sur les caées stb. Kállaynál „A pogány magyarok vallása,“ 126. l.

czeltetik össze. Divatos ruha, ujabbnál ujjabb butorok, uri életmód: s megvan az annyira áhított tekintély csak a külsőségekre, rongyokra épít, csak azt hallgatja, csörög-e pénz a zsebben? Erkölcsei érték vagy jóság az ilyen tekintélyeknél semmit sem nyom a latban. Ez elv szerint mai napság lehet valaki tekintélyes, még ha a legalábbvaló is.

Ez az ártalmas és hamis szokás, két különben a maga helyén sokat értő tárgy tulbecsüléséből ered; az emberek nevezetesen igen nagyra szokták becsülni a rangot és jó módot. Mindenki szeretne a maga osztályából egy-egy osztálylyal feljebb ugrani. Ez a törvény észlelhető az alsóbb s felsőbb osztályoknál egyaránt. Ha találkoznak a főrangok közül, kik felkesztyűzött jobbúknak két ujhegyét nyujtják nagy alázatosan annak, ki történetesen nem hétágu koronát hord cimereiben, azt tartván, hogy csak a bárónál kezdődik az ember: az ilyes előítélet még talán erősebben mutatkozik az alsóbbrendűeknél. A telkes gazda lenézi a zsellért, mint ha ez más alakba lenne gyurva; a számadó juhász félvállról beszél a bojtárral s ez szintén érezteti fölényét a kanászszal. A gróf inasa szóban is alig áll valami gazdag kereskedő kocsisával; a rangkorság igazi ragados betegség, mely mindenütt járványosan lép föl s nem egyhámar pusztítható ki.

Ezek előre bocsátása után, foglalkozunk már most azokkal az emlékekkel, melyek őseink temetkezési szokásaira vetnek érdekes világitást.

Őseink, éppen úgy mint a scythák, hitték a jövő életet s ennek eszméjét a büntetés és megjutalmazás fogalmával kötötték egybe.³⁾ Világosan kitetszik ez azon közös véleményből, mely szerint hitték, hogy ahány ellenséget leöltek a hadban, ugyanazokat, mint szolgákat előre küldték a tulvilágba. De meg régi írók szemelvényeiben olvasunk közléseket, melyekből (Botondról, Lehelről) világosan kitűnik, hogy őseink hitték a lélekhalhatatlanságot, s ezzel a tulvilági boldogabb, édesebb hazát. Azt az édes hazát, hová az elhunytak lelkei egybesereglenek; azt az édes hazát, hol a földi fáradozások méltó jutalmakat fognak majd élvezni; hol minden földi elleneiken jogos elégtételt veendek, diadalt aratnak (hősi küzdés, égi háború a tulvilágon), hol a földi véres túságban elejtett ellenfelek lelkei a megdicsőült hősök alárendelt szolgálói, a vitéség élő tanubizonyságai lesznek — szóval a halálón túli állapot, hogy nagy Ipolyi szavaival éljek: „az űs-hitnézet szerint a földi érzéki örömök folytatásaként képzelte, mintegy magasabb fokban s állandóbb, nem muló szerencsével.”

Illik-e, szabad-e az ilyen ősnépet pogánynak nevezni? A mely nép lelkületében ily szent sejdítések léteznek annak vallás-erkölcsös életében egyszersmind a keresztény polgárisodás alapfeltételei is megvoltak, sőt éppen őseinknél oly hiven kifejezve s oly mélyen átérzve voltak ezek meg a lélekhalhatatlanság dogmájának hívésében, mely nélkül ott lehettek volna bár a merseburgi, vagy augsburgi csatavesztések, de a magyar, aki hántalmakat boszulatlanul soha sem hagyott, bizonyára büszke nyakát soha sem hatja meg a keresztviz előtt, kedves halottjait nem bizandja vala a keresztény szolgájának szivható ténykedésére — ha csak azok szentet nem hozott volna magával a lelki nemesülés áldásai iránt már őstelepeiről lelkületében.

Sőt többet mondok. Őseink a lélekhalhatatlanságot nem zavarák össze buta népek módjára még a lélek-vándorlással sem. Míg az induk, chinaiak, japánok, egyptek stb. állatokba bujtat-

ják vezeklés miatt a bűnösök lelkeit: addig őseinknél ennek a lealacsonyító tévelynek éppen semmi nyomára nem akadhatni; de igenis annak, hogy minden olyan állatot, melyben (az űs-fogalmak szerint) az emberből kirepült lélek ideiglenes szállást vehetne, nyilaikkal nem kimélték, — ami szintén egy fontos bizonyítéka hitök emelkedettségének, éppen úgy méltóságos voltának.

Ősapánk vallásos életének gyakorlati oldalát vizsgáló történéseinkre azonban igen sajnós, igen lehangoló körülmény az, hogy a temetési őszertartások lehetőleg élethű leírásához szolgáló, mind élő, mind néma emlékeknek érzékeny hívával vagyunk. De mégis maradt reánk annyi tudósítás, amennyinek nyomán gyanítható bizonyossággal irányt vehetett a fáradhatlan archeológus kutatásaiban, ásatásaiban, s oly dolgokat sikerült napvilágra hoznia, melyek az addig csak valószínűségi tudást a kétségtelen való jogerejére emelték, s újabb és újabb, több mint valószínű feltevéseknek adhattak életet.

Okos észszel nem is gondolható az, hogy egy olyan űs nemzet, mint a magyar is, mely a lélekhalhatatlanságáról s az ezzel kapcsolatos tulvilági életről oly szép fogalmakat szerze: a brutális vad népek példája szerint halottjait dögnek tekintse s az erdei vadak fene étvágyának tegye ki prédául, vagy pedig a bűzhödt pocsolják undok lakóinak eledelül. Az ilyen merész, sőt vakmerő állítás ellen szót emelne első helyen a patriarchalis, családi élet gyöngéd szívére, mely a legforróbb szeretettel gondoskodik kedves halottjairól, — de meg sikra szállana az emberi jogéretet s az ezen alapuló történelmi igazságszolgáltatás és méltányosság is.

De lássuk már, mily emlékezettel van a történelem őseink nagy halottjairól és szorítsuk addig háttérbe az egyéni vélekedést, amíg a történelem szolgál ide vonatkozó tudósításokkal.

Az első temetésről (a honfoglalás idejét értem) Anonymusz XV. §-ében tesz említést, midőn Ketel kun vezérről és fiáról Tolmárról (Komárom alapítója) így ír: „pogány szokás szerint temették el” (t. i. Komáromban.)

(Vége következik.)

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

BORÚTH ELEMER

Szöllő eladás.

S.-a.-Ujhelyváros határában a várhegyen, sátoron és feketehegyen fekvő összesen hat darab szöllő eladóvá tétetvén a venni szándékozókknak a szerkesztőségnél bővebb felvilágosítás szolgáltatik.

MEGHIVÁS.

A sátoralja-ujhelyi polgári takarékpénztár és hitelegylet

t. cz. részvényesei tisztelettel meghívotnak

1878-ik évi januárhó 13-án délután 2 órakor

az intézet helyiségében tartandó

V-ik rendes évi közgyűlésre.

A tárgyalási sorrend következő:

1. **Az igazgatóság évi jelentése**, mely 8 nappal a közgyűlés megtartása előtt az intézet helyiségében ki lesz függesztve.
2. **A felügyelő-bizottság jelentése.**
3. A lefolyt 77-iki üzletév mérlege; a leírások és tiszta jövedelem megállapítása.
4. **Egy igazgatósági tag választása** és esetleg:
5. A felügyelő-bizottság kiegészítése.
6. A pénztárnok évi fizetésének megállapítása.

Kelt Sátoralja-Ujhely, 1877. december 13.

Az igazgatóság.

VÉGE

219

B

113